

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR

SOU 2018:85 Slopad straffrabatt för unga myndiga
Ju2018/05295/L5

Allmänt

Tingsrätten avstyrker, utifrån de aspekter som tingsrätten har att beakta som remissinstans, att förslaget antas. Skälen för detta redogörs för nedan. Mot bakgrund av de direktiv som utredningen haft att jobba efter är dock de föreslagna ändringarna de som är att föredra, framför de olika alternativ som utredningen övervägt men förkastat.

Behov av ändring

Utredningens uppdrag är enligt direktiven huvudsakligen att avskaffa den straffrättsliga särbehandlingen av personer i åldern 18–20 år som återfaller i allvarlig organiserad brottslighet i gängmiljö. Utredningen har dock konstaterat att ungdomsbrotten minskat de senaste åren varför det redan av den anledningen kan ifrågasättas om det är rätt väg att behandla alla mellan 18 och 20 år som vuxna lagöverträdare när det bara är en mycket begränsad grupp som är den egentliga måltavlan. De flesta unga myndiga som döms är inte inblandade i gängbrottslighet utan de begår snarare brott av karaktären ”vardagsbrott”, relaterade till den outvecklade ansvarsförmågan och bristande insikten som just unga vuxna har.

Att behandla alla 18 till 20-åringar som vuxna fullt ut innebär att de, när de döms till fängelse, inte kommer att placeras på särskilda ungdomsanstalter utan vanliga anstalter. Det finns därmed en stor risk för att de kommer att fortsätta att begå brott istället för att kunna återanpassas till samhället och till ett liv utan kriminalitet. Om avsikten är att minska gängbrottsligheten är det bättre med särskilda regler för dem som återfaller i allvarlig brottslighet, förslagsvis på det sätt som framgår av det särskilda yttrandet avgivet av experterna Bengt Ivarsson och Magnus Ulväng.

Effekter av förslaget

Utredningen har stannat för att inte föreslå någon repressionshöjning för lagöverträdare i åldern 15 – 17 år. En konsekvens av detta är att det blir en stor tröskeeffekt beroende på om den som begått brottet fyllt 18 år eller inte. Detta blir särskilt påtagligt i mål där flera som begått brott tillsammans är relativt nära varandra i ålder men befinner sig på olika sidor om 18-årsdagen. Tingsrätten instämmer dock i utredningens förslag att detta är att föredra framför att höja straffsatserna även för dem som är under 18 år.

Den nuvarande bestämmelsen om straffreduktion i 29 kap 7 § brottsbalken har funnits länge och det finns en robust och etablerad praxis om hur den ska tillämpas. Om förslaget antas, och unga vuxna över 18 år behandlas som vuxna fullt ut, kommer med all sannolikhet bestämmelsen i 29 kap 3 § brottsbalken att åberopas i samma omfattning som 29 kap 7 § tillämpas idag. Bestämmelsen i 29 kap 3 § brottsbalken ger domstolen utrymme för att som en förmildrande omständighet vid bedömningen av straffvärdet beakta om den tilltalades handlande stått i samband med hans bristande utveckling, erfarenhet eller omdömesförmåga. Det finns en påtaglig risk för att tillämpningen av 29 kap 3 § brottsbalken kom-

mer att medföra att praxis kommer att variera och att lika fall därmed inte kommer att behandlas lika. Det finns också en möjlighet att den paragrafen kommer att åberopas även för dem som har fyllt 21 år vilket i praktiken i många fall skulle innebära att 23 – 24 åringar kan komma att behandlas lindrigare än vad de gör idag. Eftersom det kommer att läggas större vikt vid den unges bristande utveckling ser vi också framför oss att förhandlingarna kommer att ta längre tid eftersom försvararen kommer att vilja presentera utredning om den tilltalades utveckling; utredningar som ofta kommer att innehålla känsligt material. Detta kommer att öka belastningen på rättsväsendet där det kommer att behövas ekonomiska resurser för att hantera de längre rättegångarna.

Tingsrätten ser också en risk för att de som rekryterar unga personer till de kriminella gängen kommer att rikta in sig på allt yngre personer för att undvika straffskärpningen. I många fall rekryteras redan idag personer som inte är straffmyndiga, utredningens förslag leder inte på något sätt till att denna typ av rekrytering kommer att minska, tvärtom.

Det förtjänar också att beakta att kostnaden – för att komma åt ett fåtal unga som ingår i gängbrottsligheten – kommer att bli mycket hög; minst 1,1 miljarder kronor. Även mot denna bakgrund kan nyttan av utredningens förslag ifrågasättas. De ökade kostnaderna för verkställighet av straffen kan inte förväntas kompenseras av minskad ungdomsbrottslighet eller en lägre återfallsfrekvens. Det krävs därför att förslagen finansieras på annat sätt. Rättsväsendet, och särskilt domstolarna, är redan hårt belastade och har fått besparingskrav. Att i det läget tillföra ytterligare kostnader för en förändring som vida skjuter över målet är inte rimligt.

Avslutningsvis vill tingsrätten framhålla att utredningens konstaterande att det inte finns något empiriskt, eller erfarenhetsbaserat, stöd för skärpta påföljder för unga lagöverträdare framstår som

mycket välgrundat. Detta, tillsammans med den statistik som utredningen redovisar över ungdomsbrottslighetens utveckling, leder tingsrätten till slutsatsen att förslaget måste avstyrkas. Tingsrätten anser att om syftet är att minska den allvarliga gängbrottsligheten bland unga är det bättre med särskilda bestämmelser som ger domstolarna möjlighet att döma ut straff på samma villkor som gäller för lagöverträdare som fyllt 21 år i de fall där åklagaren kan visa att den åtalade gjort sig skyldig till allvarlig upprepad brottslighet som är kopplad till organiserad brottslighet eller annan kriminalitet förknippad med gängbildning.

I detta ärende har lagmannen Catarina Barketorp beslutat. I handläggningen har även chefsrådmannen Karin Kussak samt rådmännen Annika Folkesson (föredragande) och Nils Pålbrant deltagit.

Catarina Barketorp
Lagman

Annika Folkesson
Rådman